

Blagajnikovo poročilo.

Tovariš Jakob Dimnik:

Dohodki:

Saldo 1911. leta	70 K 61 v
Obresti do 30. junija 1912	214 K 52 v
Članarina	18 K 20 v
Dvig vsote za Ciperletov spomenik	74 K 97 v

Skupaj 378 K 30 v

Izdatki:

Za časopise in društva	34 K 70 v
Za ljubljanske učiteljske učiteljske	23 K 08 v
Za sarajevske učiteljske učiteljske	7 K 92 v
Zavezi za leto 1912	10 K — v
Za sklad učiteljskih učiteljskih	25 K — v
Za tiskovine	15 K 31 v
Delegatom v Celje	45 K — v
Pristojbinski namestek	23 K 68 v
Ciperletovi vdovi	74 K 97 v
Upravni stroški	36 K 77 v

Skupaj 296 K 43 v

Dohodki 378 K 30 v

Izdatki 296 K 43 v

Prebitok 81 K 87 v

Bilanca:

Prebitok letošnji	81 K 87 v
V mestni hranilnici	5108 K 52 v
V Učiteljski hranilnici	3 K 44 v
Delež Učit. hranilnice	55 K — v
Učiteljski sklad	57 K 61 v
Skupaj	5306 K 44 v

Poročilo preglednika računov.

Tovariš Alojzij Kecelj predlaga ab-solutorij, kar se sprejme soglasno.

Volitve.

Tovariš Germek predlaga naj se stari odbor izvoli z vzklikom, kar obve-lja. Na predlog istega tovariša se izvolijo tudi dosednji pregledniki računov.

O okrajnih učiteljskih konferencah.

Tovariš Luka Jelenc:

Kakor je znano, zavirajo že več let slovenski klerikalni poslanci v štajerskem deželnem zboru v Gradcu delovanje šta-jerskega deželnega zbora. S to obstruk-cijo hočejo izsiliti delitev štajerskega de-želnega šolskega sveta in na ta način izročiti spodnještajersko šolstvo in učiteljstvo pod kruto peto šoli vedno sovra-žega klerikalizma po kranjskem vzor-cu; z obstrukcijo pa izkušajo preprečiti tudi regulacijo učiteljskih plač.

Vsaka obstrukcija pa globoko reže v finance dotične dežele. To vidimo v bo-gati Češki, ki stoji na robu poloma, tako da se že napoveduje moratorij, ako ne bo kmalu od nikoder pomoči.

Enako dela tudi štajerskemu dežel-nemu odboru obstrukcija velike skrbi. Varčevati so začeli, kjer le morejo in kjer se le da.

In seve, začeli so varčevati kakor povsod in vselej pri šolstvu. Sistrali so letos vse okrajne učiteljske konference, češ da ni pokritja za potnine učiteljstvu.

Zgledi, posebno slabi, pa vlečejo in mičejo. Takoj se je prijel te misli za ljud-sko šolstvo in učiteljstvo tako jako vneti deželni odbor vojvodine kranjske. Obrnil se je na deželni šolski svet z nasvetom, li bi ne kazalo zavoljo ogromnih stroškov, če ne sistirati, pa vsaj samo vsako dru-go ali tretje leto razpisati okrajne učiteljske konference.

Deželni šolski svet je vprašal za mnenje okrajne šolske svete. Čul sem, da so ti v večini, za vse ne vem, odgovorili v negativnem smislu.

Kaj bo ukrenil deželni šolski svet, ne vem, toda izkušnja nas uči, da le prerad ustreže deželnemu odboru.

Ali naj učiteljstvo mirno in molče gleda, da se mu zopet kratijo v zakonu zajamčene pravice? Tega ne vemo!

Državni šolski zakon z dne 14. maja 1869, § 45, izrečno vелеva, da mora biti v vsakem šolskem okraju vsaj ena okraj-na učiteljska konferenca in 2. in 3. od-stavku tega paragrafa navaja v glavnih potezih zadačo teh konferenc.

Natančen delokrog okrajnih učiteljskih konferenc pa je dodan v ministrskem ukazu z dne 8. maja 1872.

Okrajne učiteljske konference so nam torej po zakonu zajamčene, in kdor noče biti postayolomec, jih nam ne more niti utesniti niti sistirati.

Tudi delokrog jim je določen, in če so se preživele in ne dosejajo svojega na-mena, da je koristi le malo ali celo ni-kakršnih, kakor se napačno poudarja, ni krivo učiteljstvo, krivda leži v okrajnem šolskem nadzorniku. Če je nadzornik na svojem mestu, bo znal konferenci vdihniti pravo življenje; postavil bo na dnevni red razprave, od katerih bo imelo učiteljstvo veliko korist, podal navodila, ki bodo učiteljstvu zvezde vodnice pri vzgoji in pouku.

Velikega pomena je tudi, da se snide vsaj enkrat na leto učiteljstvo celega okraja, da se spozna ne le po obrazu, temveč tudi po duhu, da si zmenjava svoje misli in nazore.

Predbaciva se tudi nam ob tej pri-liki, da mi sami ne maramo učiteljskih konferenc, ker smo bili razbili ob svojem času deželno učiteljsko konferenco.

Ta argument bi bil logičen, vendar ne drži. Zakaj smo bili razgnali deželno učiteljsko konferenco? Opozoriti smo ho-teli najširše mase, merodajne in najvišje kroge, kolika beda vlada med kranjskim učiteljstvom, da se poslužuje takih ne-navadnih sredstev v doseg izboljšanja svojega gmotnega položaja. Edino to nas je dovedlo takrat do onega nenavadnega koraka, nikakor pa ne ono, kar se nam predbaciva, da nismo hoteli delati v pro-speh ljudskega šolstva. (Res je!)

Kaj pa je pravi vzrok, da nam ho-čejo utesniti okrajne učiteljske konfe-rence?

V prvi vrsti hočejo prihraniti tiste bore tisočake, ki jih dobi učiteljstvo za potnino. Varčevati hočejo začeti zopet pri učiteljstvu, ki že itak nič nima, ker vedo, da z nami lahko počno, kar se jim zljubi, da se lahko prelomi tudi zakon, ki nam jamči naše pravice. Če nam nihče ne čuva po zakonu zajamčenih pra-vic, molčati ne smemo sami.

Zato predlagam in priporočam v spre-jem to-le resolucijo:

Kranjsko napredno učiteljstvo, zbra-no dne 28. decembra 1912 v Narodnem domu v Ljubljani pri obnem zboru Slo-venskega deželnega učiteljskega društva, se izreka z vso odločnostjo zoper name-ravano utesnitev okrajnih učiteljskih konfe-renc, ki so mu zajamčene v § 45. dr-žavnega šolskega zakona z dne 14. maja 1869, drž. zak. št. 62, delokrog pa dolo-čen v ministrskem ukazu z dne 8. maja 1872, drž. zak. št. 68. (Sprejeto soglasno.)

Slučajnosti.

Tovariš tajnik čita dopis Učiteljskega društva za kranjski okraj:

Na letošnjem jesenskem zborovanju »Učiteljskega društva za kranjski šolski okraj« sta se soglasno sprejeli naslednji dve resoluciji:

1. Gotovi krogi delujejo na to, da bi se odpravile vsakoletne učiteljske konfe-rencije, in motivirajo to odpravo s tem, da so za deželo predrage, haska pa ne donašajo tistega, kakor je želeli. Učitelj-stvo kranjskega okraja protestira proti takemu postopanju, ker bi s tem kršile postavno zajamčene pravice. Drugod se mečejo milijni vun večkrat v nepotrebne namene, pri šolstvu in učiteljstvu pa se štedi na vseh koncih, kar je procvitu ljud-skega šolstva gotovo na kvar. Ako se hoče učiteljstvo nadalje izobraževati, mo-ra se zvečina na lastne stroške. Če ne stoji okrajne učiteljske konference na višku modernih zahtev, lahko temu odpo-morejo višje šolske oblasti s sistematično urejenim načrtom; sicer pa so učiteljstvu te konference vseeno prav lahko v ve-liko korist, če je nadzornik docela na svojem mestu.

2. Isto učiteljstvo odločno protestuje proti krivični razdelitvi deželnega denarja v učiteljske in šolske namene.

a) Draginski doklade neoženjenemu učiteljstvu se nameravajo razdeliti »po previdnosti« samo gotovemu delu učitelj-stva. Današnja neznosno draginja občuti vsak, bodisi da je tega ali onega politi-čnega prepričanja; te ali one narodnosti.

b) Deželni odbor je nakazal 50 od-stotno stanarinsko doklado ljubljanskemu učiteljstvu zopet po istem krivičnem ključu.

c) Članom »Slomškove zveze«, ki so se prijavili v meščanski tečaj, plača de-želni odbor kranjski suplente iz deželnih stroškov, člani naprednih učiteljskih or-ganizacij pa jih morajo plačati iz svojega. — Če je vse to le kupovanje političnega prepričanja, je skrajno nemoralno in nad vse krivično, ker plačajo naprednjaki več davka, kakor pa recimo pristaši »Slov. Ljudske Stranke«.

Podpisano učiteljsko društvo prosi torej slavni odbor »Deželnega sloven-skega društva v Ljubljani«, da napravi v tem smislu vlogo na c. kr. deželni šolski svet za Kranjsko; eventualno da postavi ti dve točki v razgovor pri letošnjem ob-čem zboru.

Tovariš Germek: Vsako okrajno učiteljsko društvo naj nabere gradivo, kako so se delile draginske doklade. S tem materialom izpopolnjena II. resolucija naj gre na dež. šolski svet. (Sprejeto.)

Tovariš tajnik prečita dopis vodstva Zaveze:

Členjeni odbor naj sprejme v vednost in blagohotno rešitev to dvojce:

1. Vodstvo učiteljske Zaveze se je posvetovalo na svoji zadnji letošnji vod-stveni seji o nameri gotovih krogov, ki hočejo, da naj se ne vrše okrajne učiteljske konference na Kranjskem kakor do-

slej vsako leto, ampak šele vsako tretje leto. Ker bi bila taka postava na vsak način na kvar učiteljstvu kakor povzdigi ljudskega šolstva, zato se je na tej seji soglasno sklenilo, da se obrne Zaveza do slavnega »Deželnega slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani« s prošnjo, da postavi ta točko na dnevni red letoš-njega glavnega rednega zborovanja.

Okrajne učiteljske konference naj se vrše vsako leto!

2. Po Zavezi se sestavlja »Spome-nica o preganjanju in zapostavljanju kranjskega naprednega učiteljstva.« Ker tangira to nečuvno preganjanje le učiteljstvo na Kranjskem, zato je sklenilo vodstvo Zaveze, da odstopi vse izbrano gradivo »Deželnemu slov. učiteljskemu društvu v Ljubljani«. To naj vse gradivo pregleda, pomnoži in podpre z novimi fakti, ki pa morajo do pičice odgovarjati resničnim dejstvom. Nato naj se odpošlje v najkrajšem času ves material v obliki spomenice v resen prevdarek kranjske-mu deželnemu šolskemu svetu.

Na novo naj se pojasi v spomenici:

a) kako pristransko se je razdelila samskemu kranjskemu učiteljstvu 25od-stotna draginska doklada;

b) na kak način se je razdelila po deželnem odboru kranjskem 25% in 50% stanarinska doklada ljubljanskemu učiteljstvu;

c) kako se podeljuje podpora iz ubož-nega zaklada večkrat popolnoma nepo-trebnim »Slomškarjem«, naprednemu učiteljstvu, če je podpore še tako potrebno, pa se ne da nič ali pa prav malo;

č) da se je plačalo iz deželnega de-narja suplenta prigašencem tečaja za meščanske šole samo članom »Slomško-ve Zveze«, nobenemu pa ne, če se je zaznalo, da je član naprednih učiteljskih organizacij, četudi je bil predlagan v to od deželnega šolskega sveta v Ljubljani.

Dobesedno naj se potem objavi ta odposlana spomenica najprej v »Učiteljskem Tovarišu«, nato v slovenskih, učiteljstvu naklonjenih listih, da izve napred-no ljudstvo, kako pristransko postopa ta-kozvana krščanska »Slov. Ljudska Stran-ka« po svojih voditeljih pretežno z denar-jem naprednih davkoplačevalcev.

Tistemu, ki sestavi to obširno spo-menico, se mora dati primerno nagrado. Po možnosti je Zaveza rade volje pri-pravljena v ta namen nekaj prispevati.

Pozneje naj se ta spomenica odpošlje Zvezi slovenskega učiteljstva v Avstriji, v prestavi pa tudi napredni nemški učiteljski Zvezi, da to snov uporabita v učiteljskih glasilih in v državni zbornici.

Tovariš Črnaog predlaga, naj se ti nasveti čimprej izvrše. Spomenica naj se objavi tudi v izvenavstrijskih listih.

Tovariš Jelenc pravi, da je gradiva za spomenico že precej nabranega, drugo gradivo se zbira. Ob debati, ki so vanjo posegli tov. Gangl, Germek, Jelenc, Luz-nar, Dimnik, se sklene, da prevzame ves material tov. Gangl; končno se tudi skle-ne, da se izda spomenica v obliki bro-šure v slovenskem in nemškem jeziku.

Tovariš predsednik zaključil zboro-vanje z vzklikom prevzvišenega knezo-škoia: Mi pa ostanemo, kakor smo bili! (Odobranje.)

Slovenska Šolska Matica.

V soboto, dne 28. pret. meseca po-poldne se je vršil v Mestnem domu ob-čni zbor Slovenske Šolske Maticе pod predsedstvom ravnatelja Schreinerja iz Maribora, ki je s pozdravom na došle člane otvoril 5. redni občni zbor. Društvo ima kot pedagoško - knjižno društvo namen pospeševati izobrazbo potom lite-ralnega delovanja, potovanj in poučnih predavanj. Nameravano potovanje v pre-teklih počitnicah, za katero se je bilo pri-glasilo 65 udeležnikov, je moralo, žal, iz-ostati, zato je priredilo društvo nadalje-valne tečaje, ki so se izvršno obnesli. Morda bo mogoče letos v počitnicah pri-rediti izpadlo potovanje. Društvo izbira v svoji sredi vse slovensko učiteljstvo brez razlike strankarskega mišljenja, šte-vilo članov narašča od leta do leta. Toda tudi smrt je z nemilo roko ugrabila pre-cejšnje število društvenikov, med njimi dr. Sketa in prof. Apiha v Celovcu, prof. Orožna v Ljubljani in svetnika Kopriv-nika v Mariboru. V znak spomina se dvig-nejo društveniki s sedežev.

Nato predava prof. dr. Osvald o pe-dagoški in psihološki povzdigi učitelj-stva, za kar se mu zborovalci z živah-nim odobravanjem zahvalijo. To teme-ljito predavanje izide v tisku.

Iz tajniškega poročila prof. dr. Pivka (Maribor) posnamemo, da je imelo društvo v pretekli triletni poslovni dobi 9 sej. Izdalo pa je društvo razen letopisov v tej poslovni dobi sledeče knjige: A. Va-les: Kemični poizkusi, L. Lavtar: Uko-slovje računstva 2. in 3. del, dr. L. Pivko: Zgodovina Slovencev 2. in 3. del, Jakob

Zupančič: Zrakoplovstvo, Glowacki: Bo-tanika I. del, Hauptmann: Ukoslovje je-zika in Kukovec: Domovinoslovje. Tiska se vseh knjig po 2500 izvodov. Članov je šlolo društvo koncem lanskega leta 1792, priraslo je tedaj v enem letu društvu 170 članov. Koncem tega leta bo šlolo društvo kakih 1800 članov. Posebnih podpor društvo ni dobilo. Darovala je pač društvu posojilnica v Mariboru 50 K in prof. Orešec 50 K. Nagrade so se določile na kakih 40 od pole. Tečaji se prirejajo vsako drugo leto. Tovariš Luznar pripo-roča, naj se število poverjenikov pomno-ži, prof. Wester pa poroča, da je družba sv. Mohorja pripravljena izdajati klasike. Izidejo kot prva knjiga Prešernove po-ezije pod redakcijo dr. Žigona.

Iz blagajnikovega poročila, ki ga je podal tovariš Jakob Dimnik, posnamemo, da je imelo društvo leta 1910 dohodkov 7753 K 02 v in stroškov 5144 K 45 v, tedaj prebitka 2613 K 57 v, imetje pa je znašalo 5281 K 75 v. Leta 1911 pa je ime-lo društvo 10.899 K 64 vin. dohodkov in 7704 K 78 v izdatkov, tedaj prebitka 3194 K 86 v. Imetje pa je znašalo 3643 K 94 v. V imenu pregledovalcev računov poroča ravnatelj g. Machar ter predlaga absolutorij. Sprejeto. Nagrade se določijo nato enao, kakor do sedaj. Pri sledečih volitvah, ki so se vršile per acclamatio-nem, so bili izvoljeni za predsednika Schreiner, za odbornike pa: s Kranjskega Dimnik, Gaberšek in Krulc ter gđ. Vita Zupančičeva, s Štajerskega prof. Pirc in nadučitelj Černe, za Primorsko - Goriško ravnatelj Bežek in Finžgar. Za namest-nike so bili izvoljeni za Kranjsko dr. Ile-šič, za Štajersko dr. Pivko in za Koroško Košir iz Velikovca, za preglednike rač-unov pa ravnatelj Machar, Kecelj in dr. Svetina. Nato zaključil predsednik lepo uspeli občni zbor.

Pomaknitev v višje plačilne razrede lani — letos.

Iz II. v I. razred je bilo pomaknjenih lani 14 učnih oseb, letos samo 9, iz III. v II. razred lani 31 letos 19, iz IV. v III. raz-red lani 53, letos — 42. Tako se vremena jasne na Kranjskem vsemu učiteljstvu — tudi Slomškarjem! Vsakdo lahko vzame svinčnik v roke in izračuna po teh dveh ključih (lanska in letošnja pomaknitev), v kolikih letih pride vsakdo po lanskem ali po letošnjem pomaknjenju v višji plač. razred. Ako bi bilo letos toliko pomak-njenih naprej kakor lani, bi n. pr. katoliški učitelj Janko Polak prišel leta 1914 v II. plačilni razred, po letošnjem napredo-vanju pa pride šele leta 1916; na izgubi bo tedaj (s 25% drag. doklado) 500 K. Ista usoda zadene še več drugih Slomškarjev. V cellem je letos 38 učiteljev in učiteljic manj pomaknjenih naprej nego lani. Seveda, zaslepljeni Slomškarji rajši sprejemajo miloščino v obliki 25 odstotne draginske doklade, nego da bi odločno nastopili proti vodstvu Slomškove Zveze in S. L. S., ki zavlačujeta zvišanje učiteljskih plač. Seveda Jaklič, Ravnikar, Štrukelj itd. ne čutijo tiste bede, ki tare Slomškarje minores gentium.

Kaj nas loči?!

Ko so bili 2. septembra 1909 Slomškarji na božji poti na Brezjah, je pridigo-val dobropoljski Jaklič: »Mi nismo raz-dvojeni zaradi materialnih koristi in te-ženj, ampak razdvojeni smo zato, ker ni-smo edini v sredstvih in končnih ciljih vzgoje naše mladine. Tu gremo narazen! Naš prapor je križ! Sveti križ — ta nas loči!« — Ali bi nam hotel danes, po treh letih pojasniti isti Jaklič, če nas sedaj loči tudi — sveti križ? Prepričani smo, da se bodo vsi Slomškarji smejali Jakliču v ob-raz in oni njemu povedali, da naprednih učiteljev in Slomškarjev ne loči križ — ampak 25 odstotna draginska doklada. Danes vsa slovenska javnost vidi v ben-galični luči prapor Slomškarjev, na kate-rem se blišče korita in 25odstotna dra-ginska doklada. Ta prapor nas loči! Križ — Jaklič in drugovi! Križa pa zaman iščemo v naši sredi! Kadar bo Slomška-rija zopet zbrana na kakšni božji poti, naj zapridiguje Jaklič o koritih in draginjskih dokladah!

Sila bede je premagala čut roditeljstva.

V žalostni dokaz, kaka beda vlada v vrstah kranjskega učiteljstva, naj služi med drugim tudi sledeči pretresljivi do-godek, ki se je izvršil pred par tedni v nekem okraju naše, glede učiteljskega gmotnega stanja menda že evropsko - znane kranjske dežele.

Zakonskemu paru — učiteljici in učitelju — je umrl nad vse ljubljani otrok.

Drugi dan nato je bilo treba iti k volitvi učitelj. zastopnikov v okr. šolski svet v šest ur oddaljeni kraj. Izmučena že od treh prečutih noči, prideta roditelja v obupu in solzah vprašata šolskega voditelja, kaj naj storita. Ta jima reče: »To je izreden slučaj; smeta brez skrbi ostati doma. Opravičim vaju že jaz pri okrajnem šolskem svetu. Taki dopusti so zapisani v človeškem srcu.«

Potolažena hočeta oditi. Kar omeni šolski voditelj še uradno odmerjene potnine, ki jima tako odpade zaradi neudeležbe in ki bi jima jako prav prišla pri pogrebnih stroških.

Potnina je bila z ozirom na le kratek čas trajajočo volitev res izdatna (namreč za nas, kronic tako stradal učiteljstvo. Provizoričen učitelj bi se moral cel teden mučiti za tolikšen znesek).

In žalostno oko soprogo se vprašujoče obrne na še žalostnejše soprogo. In za hip se očetu izvije iz globine prsi tih, resignacijski, tugo in bedo izražujoč vzdih: »Morda si bova morala še premisliti.« — Drugi dan si videl v volilnem lokalu dva bleda, nemo pred se zroča obraza, čakajoča po izvršeni volitvi na izplačilo zaželjene potnine. In nihče ju ni vprašal: zakaj, čemu? Saj je vedel vsaki: Tako je velel — siromaštva ukaz!

Mučeništvo slovenskih otrok na Koroškem.

Slovenski koroški poslanec Grafenauer je imel v poslanski zbornici govor, v katerem je naslikal v pristnih barvah, kako ravna s koroškimi Slovenci.

Iz tega govora priobčujemo poglavje o mučeništvu slovenskih otrok na Koroškem.

Poslanec Grafenauer je povedal to-le:

»Pred nekaj leti je odprl koroški deželni šolski svet poleg že obstoječega razreda s slovenskim učnim jezikom v Selih nov takozvani dvojezični (utrakvistični) razred. Pokazalo se je že takoj v začetku, da je ta novi razred popolnoma nepotreben. V začetku šolskega leta 1911/12 je štel ta razred 19 otrok, sedaj je to število padlo na 11, dočim ima slovenski razred 100 otrok. — Vsak razred ima lastnega učitelja. Na slovenski razred so pa poslali nekega učitelja Milloniga, ki je začel otroke neusmiljeno mučiti. Tolkel jih je po glavi s pestjo, s knjigo, suval v obraz, ušesa trgal, poruval cele šope las z glave, z nogami brcal, tako, da so prihajali otroci domov vsi otekli in ranjeni. Nekatere je na obeh poškodoval, da sedaj slabo vidijo, pri drugih je zopet sluh opešal. Nekega dečka je tako tepel, da se mu je iz nosa kri udrla in mu je učitelj sam komaj kri ustavil. Mnogo otrok je obbolelo, ker jih ni pustil učitelj na stran, drugi so prihajali domov s ponesnaženimi hlačami.

Umljivo je, da se je polastilo drugače tako mirnega prebivalstva silno ogorčenje, ker je bil vsakdo v strahu za telesno zdravje svojega otroka. Že meseca novembra je prišlo na krajni šolski svet polno pritožb, ki jih je naznanil šolskemu vodji. Tudi na okrajni šolski svet se je vložila ovadba in se je prosila odpomoč. Ali nihče se ni zganil, in trpinčenje otrok je šlo dalje svojo pot. Vložile so se nove pismene in ustne pritožbe na okrajni šolski svet; starši sami so prihajali v občinsko pisarno in tam zahtevali, naj župan napravi red. Občinski odbor se je obrnil na okrajni šolski svet in zahteval odpomoč. Toda vse zaman! Nazadnje so ljudje obupali in si sami pomagali. Dne 19. februarja so ostali otroci slovenskega razreda razen petih, vsi doma.

In glejte, kaj se je zgodilo? Dne 1. marca je prišel v Sela okrajni glavar Rainer s šolskim nadzornikom in začel iskati — poizročitelja šolskega štrajka. Dva dni je tralaja ta preiskava proti štrajkujočim staršem, in tretji dan je napravil okrajni glavar že ovadbo na državno pravdnstvo, pa ne proti učitelju, ki se je nešteto krat pregrešil zoper § 420, kazenskega zakona, ampak proti staršem zaradi prestopka po § 305. Učitelju Millonigu se pa ni drugače zgodilo, kot da so ga predstavili na boljše mesto. Okr. glavar se je sam prepričal, da so pritožbe staršev popolnoma utemeljene, pa ga ni spravljal v disciplinarno preiskavo, ampak nameril tožbo proti — staršem. In da je mera polna, je dal okrajni glavar krajni šol. svet, ki je zahteval rešitev pritožb zoper Milloniga, kratkoma razpustiti zaradi — sovražnosti proti šoli! — Ali ni ta glavar — imeniten človek?

Tako delajo s slovenskimi otroci!

Zaradi lepšega naj še omenim, da sem poleti enkrat govoril z okrajnim glavarjem Rainerjem o šolskem štrajku v Selih in ga vprašal, ali bi on v takem slučaju, kot je bil oni v Selih, svoje otroke pošiljal v šolo, nakar mi je brez pomi-

sleka odgovoril, da bi tega ne storil. Selškim kmetom pa zameri, če so to storili.

Iz tega je razvidno, da so koroške razmere za ustavno državo škandal vseh škandalov. Ni se nam treba ozirati na turške razmere, ker jih imamo doma...

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze.

Upravni odbor Zaveze je imel ob polnoštevilni udeležbi svojo sejo v petek, dne 27. decembra, v »Učiteljski tiskarni«. Na seji, ki je trajala od 2. do 6. popoldne, so se rešile vse zadeve, ki se tičejo celokupnega slovenskega učiteljstva. — Natančnejše poročilo objavimo prihodnjic.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za okraj Ljutomer. Ker imajo v četrtek dne 9. januarja nekatere tuokrajne šole pouk, se vrši za ta dan določeni občni zbor »Učitelj. društva za okraj Ljutomer« v četrtek, dne 16. januarja.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico ima svoje glavno zborovanje v četrtek, dne 9. januarja 1913, ob pol 11. uri. Spored: 1. Volitev novega odbora. 2. Zapisnik o zadnjem zborovanju. 3. Dopisi, razgovori in sklepi o njih. 4. Poročila načelnika in blagajničarja. 5. Stanovske stvari. 6. Slučajnosti. Ob 10. uri se bo vršila odborova seja. Na polnoštevilno udeležbo vabi s tovariškimi pozdravi odbor.

Saleško učiteljsko društvo ima svoj občni zbor v nedeljo, dne 5. januarja 1913, ob 2. uri popoldne v Šoštanju. Na dnevnem redu so zanimive točke ter aktualno predavanje. Pričakujemo polnoštevilne udeležbe.

Politiški pregled.

* **Hišnorazredni davek.** Vlada je predložila zbornici načrt za oprostitve hišnorazrednega davka v 15. in 16. davčnem razredu, to so hiše z enim ali dvema stanovnjema, dotični hišni posestnik pa ne sme imeti nobenega drugega poslojja, na katero bi moral davek plačevati, oproščen mora biti osebnega dohodninskega davka ter ima ali samostojno kmetijsko posestvo za ne več nego 30 K katastralnega čistega dohodka ali pa samostojen obrtni obrat z dohodninskim davkom največ 10 K ali se nahaja v kakšni službi.

* **Rusinsko vseučilišče.** Vprašanje rusinskega vseučilišča je bilo med poljskimi in rusinskimi poslanci na Dunaju rešeno tako, da izide meseca januarja 1913. cesarjevo lastnoročno pismo, ki zagotovi Rusinom vseučilišče. Dokler ne bo še vseučilišča, se bodo profesorji na levovskem vseučilišču delili tako, da bodo imeli rusinski svojo lastno korporacijo.

* **Cuvaj gre.** Kolikokrat smo že čuli: Cuvaj gre! Sel je res iz Zagreba, pa se je zopet vrnil kot kraljevi komisar in nadalejeval je svoje delo. Sedaj zopet čujemo: Cuvaj gre. Sel je na Semernik »premenjat zrak« — pravijo, da se ne vrne več kot komisar, ali kdo to ve? — Pravijo, da pride na mesto podbana dr. Unkelhäuser iz ministrstva za Hrvaško ter da bo nadomeščal Cuvaja in da ima nalogo stopiti v zvezo s strankami za sestavo vladne večine v saboru. Pravijo, pravijo...

* **Avstrijski državni dolg** je dosegel v zadnjih letih prav ogromno višino in število, ki ga označuje, je tako nekam čudovito dolgo, da ga človek kar težko izgovori. Koncem junija leta 1912 je znašal naš državni dolg namreč čedno vsotico 12.732.127.299 K in 57 vinarjev, ki pa niso tako važni. Tedaj 12 tisoč milijonov kron in še čez! Navaden človek si tako vsoto prav težko predstavlja, ker je to milijon jako velik. Samo na obrestih gre od te vsote 488.534.022 kron in 12 vinarjev.

* **Davčne reforme.** V parlamentu se je vršila konferenca senijorjev, in ministrski predsednik grof Stürgkh je poudarjal, da se bo treba baviti po novem letu z malo finančno reformo. Na vrsto pride 1) reforma davka na osebno dohodnino, 2. izprememba davka na žganje, 3. uvedbo davka na tanieme in 4. uvedbo monopola za vžigalice, kar še pa ni bilo predloženo parlamentu. Grof Stürgkh meni, da finančni odsek, ki je sklican za 16. januarja, že v enem tednu konča svoje delo, en teden pa bo delal plenum zbornice in tako bi bila zbornica gotova z vsemi reformami do 5. februarja.

* **Poštna statistika naše države za leto 1911.** Izkazuje sledeče podatke: Vseh pošt-nih uradov je bilo 9692. Na vsak urad odpade povprečno 2959 prebivalcev in približno 31 kvadratnih kilometrov prostora. Vsega poštnege osebja je bilo v Avstriji v zadnjem letu 72.254. V promet je prišlo

pisem in dopisnic ogromno število 1.594.112.930. Časopisov je romalo po avstrijski pošti v 1911. l. 308.781.990, kar tudi pomeni precej dosti. Zavojev se je razposlalo po naših poštah v 1911. letu 84.238.900. Na sto ljudi pride v istem času 6682 pisem in 1081 časopisov. Vsi dohodki so znašali 189.909.538 K, stroški pa 184.033.680 K. Tedaj je čez 5 milijonov dobička.

* **Vsakoletni zimski manevri.** »Zeit« priobčuje, da se mora zaradi letos pridobljenih izkušenj uvesti navada, da se bodo vršili vsako leto zimski manevri, da se čete navadijo na težave zimskega vremena za slučaj vojne.

Književnost in umetnost.

Iz odsekov »Matice Slovenske«. Knjižni odsek: Za leto 1912 je Matica pravkar izdala sledeče knjige: 1. »Zbornik«, ki ga je uredil dr. Ilešič; 2. R. Petruška, »Po cesti in stepi« (pesmi), ki jih je za tisk priredil g. Oton Zupančič; 3. »Zabavna knjižnica« (s spisi gg. Milčinskega, dr. Laha in Premka), ki jo je uredil g. Fr. Milčinski; 4. Dr. Fr. Detele povest »Tujinski promet«; 5. prevod romana Dostojevskega »Zapiski iz mrtvega doma«; 6. Letopis (s statističnimi podatki in drugimi aktualnimi poročili). — Tehnični odsek: Gradivo za tehnični slovar, izčrpano zlasti iz Pletersnikovega slovarja, je po abecednem redu nemške terminologije urejeno tudi v okviru poedinih črk. Poleg tega se zbira in popolnjuje gradivo po strokah za poštno, gozdarsko, rudarsko in kemijsko terminologijo. To-le zadnje delo se bo nadaljevalo. Slovar, ki se s tem pripravlja, bo po intencijah slovenskega in hrvatskega »Društva inženirjev« skupna publikacija jugoslovanskih inženirskih organizacij ter bo nemško-hrvatskosrbski in slovenski. V terminologiji sami se bo pazilo na čim večjo skupnost in enakost terminov. — Zemljevid slovenskega ozemlja. Korekturne pole zemljevida so ob delavnikih od 9. do 12. in od 4. do 5 v Matici pisarni (Kongresni trg 7) na ogled. Ker se je bati, da bo, ko izide zemljevid, mnogo sodnikov, pozivlja s tem »Matica« vse, ki se zanimajo za stvar, naj pridejo v pisarno in si ogledajo izdelke ter opozore na eventualne nedostatke; vsakdo bi mogel, zlasti za svoj domači kraj, nasvetovati to ali ono.

Program »Matice Slovenske« za leto 1913. — (Iz seje odbora 23. pret. m.): 1. Korespondenca dr. Jos. Vošnjaka (»Zbornik«, uredil dr. Drag. Lončar). 2. Dr. J. Šleibinger: Bibliografija (kakih 14 tiskovnih pol). — 3. Narodne pesmi. — 4. Zabavna knjižnica (s Funtkovo dramo: Tekma). — 5. Knezova knjižnica z beletristično vsebino. — 6. Hrvatska knjižnica (skupno z »Matico Hrvatsko«): ilustrirani »Čengićaga«. Uvaževale so se tudi srbsko-hrv. narodne pesmi. — F. Mencingerjevih Izbranih spisov II. zvezek. — Odobrava se namera »Matice Hrvatske« za leto 1913. izdati izbor Aškerčevih pesmi v uredništvu dr. A. Bazala.

Srednješolski vestnik.

** **Zborovanje Društva slovenskih profesorjev.** Preteklo soboto je imelo Društvo slovenskih profesorjev svoj redni občni zbor. Udeležilo se ga je blizu 50 profesorjev iz slovenskih dežel. Iz delovanja društva posnemamo sledeče: Društvo šteje 219 članov. Društvo skrbuje izdajo slovenskih učnih knjig za srednje šole. Oba velika besednjaka (latinsko-slovenski in grško-slovenski) zahtevata mnogo denarnih žrtev, da se natisneta. Na predlog profesorja Kotnika bo začela Družba sv. Mohorja izdajati slovenske klasike. Profesor Breznik je prevzel novo slovensko šolsko slovnico. O uvedbi slovenščine kot učni jezik za vse predmete na srednjih šolah so mnenja deljena. Od 182 oddanih strokovnjaških mnenj jih je 52 za vse predmete, 31 proti temu, ostali so deloma za to, da se slovenščina za vse predmete uvede, ali z gotovimi reformami. Društvo ima podružnico v Gorici; snuje se tudi v Mariboru. Cesarju se je odposlala vdanostna izjava. Sprejele so se nadalje razne resolucije za doseg istih pravic, kakor na nemških gimnazijah, za ustanovitev realne gimnazije itd. — Glasovanje o uvedbi slovenščine je napravilo na javnost najslabši vtisk.

** **V znamenju časa.** Teden pred Božičem je imelo celokupno goriško srednješolsko dijaštvo izredno zabavo na državne stroške, ki naj bi baje tudi služila v pouk. Na poljani pri Ajševici je kazala artilerija svojo izurjenost in vabljenost je bilo k tej predstavi samo srednješolsko dijaštvo. Prepeljali so topove iz Gorice in težke havbice iz Vipave in ostro streljanje, oziroma pouk se je pričel: kaka razlika je med granato in šrapnelom, kako škodo provzročuje ekrazit, kdaj se udeleži vojne akcije artilerija itd. Nato so granate in

šrapneli pokali v ozračju in raznašali skale in zemljo na vse strani. Vsa ta predstava z ostrimi strelji je stala državo 4000 do 5000 kron. — Mi gremo naprej, mi strelci!

Kranjske vesti.

— **Javna zahvala.** Kakor že par let, so tudi letos tukajšnji velečenjeni trgovci in čislane trgovke za odkup novoletnih kolarjev darovali znesek 65 K v korist tukajšnje šolske mladine. — V isti namen je podaril tudi — kakor že nekaj let — 50 K tukajšnji posestnik vile in lekarnar v Ljubljani gospod Gabrijel Piccoli. — Vsem preblagim dobrotnikom se usoja najvljudnejše zahvaljevanje šolsko vodstvo na Breznici, dne 26. decembra 1912. Jos. Azman, nadučitelj.

— **Volitev učiteljskih zastopnikov v c. kr. mestni šolski svet ljubljanski.** Ljubljanska napredna »dnevnik« pišeta: Kakor je že znano našim čitateljem, so pri tej volitvi zmagali napredni učitelji. Klerikalci so napeli vse sile in uporabili vsa sredstva, da bi prodrl s »poštenjakom« Jankom Nepomukom Jegličem. Pritiskali so na posameznike z grožnjami, jim obljubovali službe, podpore in nagrade. Name-noma so prav tik pred volitvijo delili svojim privržencem stanovanjske in draginjske doklade. Vrhutega jim je pa šel še na roko z vsem svojim vplivom nadzornik Maier. Pa vse ni nič pomagalo, zmagala je napredna lista, čeprav so s klerikalci volile tri učiteljice brez stalnih dekretov, ena celo iz ljubljanske okolice, od napredne strani so pa izostale tri učne osebe. Pa glejte in čudite se! **Slomškarji so se pritožili proti volitvi na deželni šolski svet, ker ni volil katehet Janez Smrekar.** Podpisala sta ta priziv dva neznanata klerikalna slamorezca, skriva se pa za prizivom Janko Nepomuk Jeglič. Da bo javnost vedela, kako drzni so naši Slomškarji, naj povemo, kako se je vršila volitev. Najprvo konstatuje nadzornik Maier, da smejo na opdstavi zakona tudi učiteljice biti voljene v c. kr. mestni šolski svet. Volilo se je z listki. Po končani volitvi vpraša g. nadzornik, če so vsi oddali glasovnice. »Ker se nihče več ne oglasi,« izjavlja g. nadzornik, »zaključujem volitev«. Prešleti so se listki. Oddanih je bilo 63 glasovnic. Gospod nadzornik konstatuje, da je **nadpolovična večina 32.** Kdor dobi 32 glasov, bo izvoljen. Prične se skrutinji. **Ko je bila že dobra polovica skrutinija končana,** privede v volilni lokal nadučitelj Cepuder kateheta Janeza Smrekara. Gospod nadzornik pre-kine s skrutinijem ter vpraša svojega namestnika, nadzornika Fr. Gabrška, če sme zdaj katehet Smrekar voliti. »Ali... pa naj voli,« se odreže modri Gabršek. »Vprašam g. kateheta Smrekara, če želi oddati glasovnico,« se oglasi nadzornik Maier. Od napredne strani se protestuje proti takemu istrankarskemu postopanju od strani predsednika. Tudi iz vrst katehetov se čujejo besede: »To bi bilo neparlamentarno.« In g. katehet Janez Smrekar izjavi, da ne mara voliti, na kar izjavlja predsednik Maier, da mu je to jako ljubo. Končani skrutiniji je pokazal, da so zmagali napredni kandidati. Slomškarji se že hvallijo, da bo volitev ovržena. Opozarjamo javnost na rešitev tega rekurza.

— **Kregar in Štefe sta odjedla ljubljanskemu učiteljstvu 6000 K.** Občinski svet ljubljanski je sklenil z ozirom na neznošno draginjo in slabo plačo, ki jo prejema učiteljstvo od dežele, da se določi 6000 K kot draginjska doklada mestnemu učiteljstvu. Proti temu sta se pa pritožila klerikalna občinska svetovalca Kregar in Štefe na deželni odbor. In kranjski deželni odbor je pritrld njiju pritožbi, tako da sedaj mestno učiteljstvo ne bo dobilo draginjske doklade. Ta najnovejši čin klerikalcev skoro ne moremo drugače kvalificirati kot navadno hudobijo. Če cigan ni toliko škodoželjen, da bi odjedel komu zasluženo plačilo, če sam nima prav nikake koristi pri tem.

Štajerske vesti.

— **Iz Gradca poročajo:** Nemško-klerikalni listi so te dni poročali, da bo štajerski deželni zbor sklican okolo 10. februarja v slučaju, da bo imel namestnik grof Clary and Aldringen s svojimi pogajanji za delazmožnost štajerskega deželnega zbora kaj sreče. Ta pogajanja bo pričel grof Clary z nemškimi nacionalci in slovenskimi klerikalci po Novem letu.

— **Društvo »Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks«.** Odbor poroča: Dne 3. decembra pret. l. je umrl član Josip Jungmaier. Plačati je po 2 K za ta 107. smrtni slučaj. Za znesek je vpslati v letu 1913 skupno z rezervnim in upravnim prispevkom, skupaj po 5 K. — V letu 1912 je imelo društvo 9 smrtnih slučajev.

Drugi dan nato je bilo treba iti k volitvi učitelj. zastopnikov v okr. šolski svet v šest ur oddaljeni kraj. Izmučena že od treh prečutih noči, prideta roditelja v obupu in solzah vprašata šolskega voditelja, kaj naj storita. Ta jima reče: »To je izreden slučaj; smeta brez skrbi ostati doma. Opravičim vaju že jaz pri okrajnem šolskem svetu. Taki dopusti so zapisani v človeškem srcu.«

Potolažena hočeta oditi. Kar omeni šolski voditelj še uradno odmerjene potnine, ki jima tako odpade zaradi neudeležbe in ki bi jima jako prav prišla pri pogrebnih stroških.

Potnina je bila z ozirom na le kratek čas trajajočo volitev res izdatna (namreč za nas, kronic tako stradal učiteljstvo. Provizoričen učitelj bi se moral cel teden mučiti za tolikšen znesek).

In žalostno oko soprogo se vprašujoče obrne na še žalostnejše soprogo. In za hip se očetu izvije iz globine prsi tih, resignacijski, tugo in bedo izražujoč vzdih: »Morda si bova morala še premisliti.« — Drugi dan si videl v volilnem lokalu dva bleda, nemo pred se zroča obraza, čakajoča po izvršeni volitvi na izplačilo zaželjene potnine. In nihče ju ni vprašal: zakaj, čemu? Saj je vedel vsaki: Tako je velel — siromaštva ukaz!

Mučeništvo slovenskih otrok na Koroškem.

Slovenski koroški poslanec Grafenauer je imel v poslanski zbornici govor, v katerem je naslikal v pristnih barvah, kako ravna s koroškimi Slovenci.

Iz tega govora priobčujemo poglavje o mučeništvu slovenskih otrok na Koroškem.

Poslanec Grafenauer je povedal to-le:

»Pred nekaj leti je odprl koroški deželni šolski svet poleg že obstoječega razreda s slovenskim učnim jezikom v Selih nov takozvani dvojezični (utrakvistični) razred. Pokazalo se je že takoj v začetku, da je ta novi razred popolnoma nepotreben. V začetku šolskega leta 1911/12 je štel ta razred 19 otrok, sedaj je to število padlo na 11, dočim ima slovenski razred 100 otrok. — Vsak razred ima lastnega učitelja. Na slovenski razred so pa poslali nekega učitelja Milloniga, ki je začel otroke neusmiljeno mučiti. Tolkel jih je po glavi s pestjo, s knjigo, suval v obraz, ušesa trgal, poruval cele šope las z glave, z nogami brcal, tako, da so prihajali otroci domov vsi otekli in ranjeni. Nekatere je na obeh poškodoval, da sedaj slabo vidijo, pri drugih je zopet sluh opešal. Nekega dečka je tako tepel, da se mu je iz nosa kri udrla in mu je učitelj sam komaj kri ustavil. Mnogo otrok je obbolelo, ker jih ni pustil učitelj na stran, drugi so prihajali domov s ponesnaženimi hlačami.

Umljivo je, da se je polastilo drugače tako mirnega prebivalstva silno ogorčenje, ker je bil vsakdo v strahu za telesno zdravje svojega otroka. Že meseca novembra je prišlo na krajni šolski svet polno pritožb, ki jih je naznanil šolskemu vodji. Tudi na okrajni šolski svet se je vložila ovadba in se je prosila odpomoč. Ali nihče se ni zganil, in trpinčenje otrok je šlo dalje svojo pot. Vložile so se nove pismene in ustne pritožbe na okrajni šolski svet; starši sami so prihajali v občinsko pisarno in tam zahtevali, naj župan napravi red. Občinski odbor se je obrnil na okrajni šolski svet in zahteval odpomoč. Toda vse zaman! Nazadnje so ljudje obupali in si sami pomagali. Dne 19. februarja so ostali otroci slovenskega razreda razen petih, vsi doma.

In glejte, kaj se je zgodilo? Dne 1. marca je prišel v Sela okrajni glavar Rainer s šolskim nadzornikom in začel iskati — poizročitelja šolskega štrajka. Dva dni je tralaja ta preiskava proti štrajkujočim staršem, in tretji dan je napravil okrajni glavar že ovadbo na državno pravdnostvo, pa ne proti učitelju, ki se je nešteto krat pregrešil zoper § 420, kazenskega zakona, ampak proti staršem zaradi prestopka po § 305. Učitelju Millonigu se pa ni drugače zgodilo, kot da so ga predstavili na boljše mesto. Okr. glavar se je sam prepričal, da so pritožbe staršev popolnoma utemeljene, pa ga ni spravljal v disciplinarno preiskavo, ampak nameril tožbo proti — staršem. In da je mera polna, je dal okrajni glavar krajni šol. svet, ki je zahteval rešitev pritožb zoper Milloniga, kratkoma razpustiti zaradi — sovražnosti proti šoli! — Ali ni ta glavar — imeniten človek?

Tako delajo s slovenskimi otroci!

Zaradi lepšega naj še omenim, da sem poleti enkrat govoril z okrajnim glavarjem Rainerjem o šolskem štrajku v Selih in ga vprašal, ali bi on v takem slučaju, kot je bil oni v Selih, svoje otroke pošiljal v šolo, nakar mi je brez pomi-

sleka odgovoril, da bi tega ne storil. Selškim kmetom pa zameri, če so to storili.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze.

Upravni odbor Zaveze je imel ob polnoštevilni udeležbi svojo sejo v petek, dne 27. decembra, v »Učiteljski tiskarni«. Na seji, ki je trajala od 2. do 6. popoldne, so se rešile vse zadeve, ki se tičejo celokupnega slovenskega učiteljstva. — Natančnejše poročilo objavimo prihodnjic.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za okraj Ljutomer. Ker imajo v četrtek dne 9. januarja nekatere tuokrajne šole pouk, se vrši za ta dan določeni občni zbor »Učitelj. društva za okraj Ljutomer« v četrtek, dne 16. januarja.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico ima svoje glavno zborovanje v četrtek, dne 9. januarja 1913, ob pol 11. uri. Spored: 1. Volitev novega odbora. 2. Zapisnik o zadnjem zborovanju. 3. Dopisi, razgovori in sklepi o njih. 4. Poročila načelnika in blagajničarja. 5. Stanovske stvari. 6. Slučajnosti. Ob 10. uri se bo vršila odborova seja. Na polnoštevilno udeležbo vabi s tovariškimi pozdravi odbor.

Saleško učiteljsko društvo ima svoj občni zbor v nedeljo, dne 5. januarja 1913, ob 2. uri popoldne v Šoštanju. Na dnevnem redu so zanimive točke ter aktualno predavanje. Pričakujemo polnoštevilne udeležbe.

Politiški pregled.

* **Hišnorazredni davek.** Vlada je predložila zbornici načrt za oprostitve hišnorazrednega davka v 15. in 16. davčnem razredu, to so hiše z enim ali dvema stanovnjema, dotični hišni posestnik pa ne sme imeti nobenega drugega poslojja, na katero bi moral davek plačevati, oproščen mora biti osebnega dohodninskega davka ter ima ali samostojno kmetijsko posestvo za ne več nego 30 K katastralnega čistega dohodka ali pa samostojen obrtni obrat z dohodninskim davkom največ 10 K ali se nahaja v kakšni službi.

* **Rusinsko vseučilišče.** Vprašanje rusinskega vseučilišča je bilo med poljskimi in rusinskimi poslanci na Dunaju rešeno tako, da izide meseca januarja 1913. cesarjevo lastnoročno pismo, ki zagotovi Rusinom vseučilišče. Dokler ne bo še vseučilišča, se bodo profesorji na levovskem vseučilišču delili tako, da bodo imeli rusinski svojo lastno korporacijo.

* **Cuvaj gre.** Kolikokrat smo že čuli: Cuvaj gre! Sel je res iz Zagreba, pa se je zopet vrnil kot kraljevi komisar in nadalejeval je svoje delo. Sedaj zopet čujemo: Cuvaj gre. Sel je na Semernik »premenjat zrak« — pravijo, da se ne vrne več kot komisar, ali kdo to ve? — Pravijo, da pride na mesto podbana dr. Unkelhäuser iz ministrstva za Hrvaško ter da bo nadomeščal Cuvaja in da ima nalogo stopiti v zvezo s strankami za sestavo vladne večine v saboru. Pravijo, pravijo...

* **Avstrijski državni dolg** je dosegel v zadnjih letih prav ogromno višino in število, ki ga označuje, je tako nekam čudovito dolgo, da ga človek kar težko izgovori. Koncem junija leta 1912 je znašal naš državni dolg namreč čedno vsotico 12.732.127.299 K in 57 vinarjev, ki pa niso tako važni. Tedaj 12 tisoč milijonov kron in še čez! Navaden človek si tako vsoto prav težko predstavlja, ker je to milijon jako velik. Samo na obrestih gre od te vsote 488.534.022 kron in 12 vinarjev.

* **Davčne reforme.** V parlamentu se je vršila konferenca senijorjev, in ministrski predsednik grof Stürgkh je poudarjal, da se bo treba baviti po novem letu z malo finančno reformo. Na vrsto pride 1) reforma davka na osebno dohodnino, 2. izprememba davka na žganje, 3. uvedenje davka na tanieme in 4. uvedenje monopola za vžigalice, kar še pa ni bilo predloženo parlamentu. Grof Stürgkh meni, da finančni odsek, ki je sklican za 16. januarja, že v enem tednu konča svoje delo, en teden pa bo delal plenum zbornice in tako bi bila zbornica gotova z vsemi reformami do 5. februarja.

* **Poštna statistika naše države za leto 1911.** Izkazuje sledeče podatke: Vseh pošt-nih uradov je bilo 9692. Na vsak urad odpade povprečno 2959 prebivalcev in približno 31 kvadratnih kilometrov prostora. Vsega poštnege osebja je bilo v Avstriji v zadnjem letu 72.254. V promet je prišlo

pisem in dopisnic ogromno število 1.594.112.930. Časopisov je romalo po avstrijski pošti v 1911. l. 308.781.990, kar tudi pomeni precej dosti. Zavojev se je razposlalo po naših poštah v 1911. letu 84.238.900. Na sto ljudi pride v istem času 6682 pisem in 1081 časopisov. Vsi dohodki so znašali 189.909.538 K, stroški pa 184.033.680 K. Tedaj je čez 5 milijonov dobička.

* **Vsakoletni zimski manevri.** »Zeit« priobčuje, da se mora zaradi letos pridobljenih izkušenj uvesti navada, da se bodo vršili vsako leto zimski manevri, da se čete navadijo na težave zimskega vremena za slučaj vojne.

Književnost in umetnost.

Iz odsekov »Matice Slovenske«. Knjižni odsek: Za leto 1912 je Matica pravkar izdala sledeče knjige: 1. »Zbornik«, ki ga je uredil dr. Ilešič; 2. R. Petruška, »Po cesti in stepi« (pesmi), ki jih je za tisk priredil g. Oton Zupančič; 3. »Zabavna knjižnica« (s spisi gg. Milčinskega, dr. Laha in Premka), ki jo je uredil g. Fr. Milčinski; 4. Dr. Fr. Detele povest »Tujinski promet«; 5. prevod romana Dostojevskega »Zapiski iz mrtvega doma«; 6. Letopis (s statističnimi podatki in drugimi aktualnimi poročili). — Tehnični odsek: Gradivo za tehnični slovar, izčrpano zlasti iz Pletersnikovega slovarja, je po abecednem redu nemške terminologije urejeno tudi v okviru poedinih črk. Poleg tega se zbira in popolnjuje gradivo po strokah za poštno, gozdarsko, rudarsko in kemijsko terminologijo. To-le zadnje delo se bo nadaljevalo. Slovar, ki se s tem pripravlja, bo po intencijah slovenskega in hrvatskega »Društva inženirjev« skupna publikacija jugoslovanskih inženirskih organizacij ter bo nemško-hrvatskosrbski in slovenski. V terminologiji sami se bo pazilo na čim večjo skupnost in enakost terminov. — Zemljevid slovenskega ozemlja. Korekturne pole zemljevida so ob delavnikih od 9. do 12. in od 4. do 5 v Matici pisarni (Kongresni trg 7) na ogled. Ker se je bati, da bo, ko izide zemljevid, mnogo sodnikov, pozivlja s tem »Matica« vse, ki se zanimajo za stvar, naj pridejo v pisarno in si ogledajo izdelke ter opozore na eventualne nedostatke; vsakdo bi mogel, zlasti za svoj domači kraj, nasvetovati to ali ono.

Program »Matice Slovenske« za leto 1913. — (Iz seje odbora 23. pret. m.): 1. Korespondenca dr. Jos. Vošnjaka (»Zbornik«, uredil dr. Drag. Lončar). 2. Dr. J. Šleibinger: Bibliografija (kakih 14 tiskovnih pol). — 3. Narodne pesmi. — 4. Zabavna knjižnica (s Funtkovo dramo: Tekma). — 5. Knezova knjižnica z beletristično vsebino. — 6. Hrvatska knjižnica (skupno z »Matico Hrvatsko«): ilustrirani »Čengićaga«. Uvaževale so se tudi srbsko-hrv. narodne pesmi. — F. Mencingerjevih Izbranih spisov II. zvezek. — Odobrava se namera »Matice Hrvatske« za leto 1913. izdati izbor Aškerčevih pesmi v uredništvu dr. A. Bazala.

Srednješolski vestnik.

** **Zborovanje Društva slovenskih profesorjev.** Preteklo soboto je imelo Društvo slovenskih profesorjev svoj redni občni zbor. Udeležilo se ga je blizu 50 profesorjev iz slovenskih dežel. Iz delovanja društva posnemamo sledeče: Društvo šteje 219 članov. Društvo skrbuje izdajo slovenskih učnih knjig za srednje šole. Oba velika besednjaka (latinsko-slovenski in grško-slovenski) zahtevata mnogo denarnih žrtev, da se natisneta. Na predlog profesorja Kotnika bo začela Družba sv. Mohorja izdajati slovenske klasike. Profesor Breznik je prevzel novo slovensko šolsko slovnico. O uvedbi slovenščine kot učni jezik za vse predmete na srednjih šolah so mnenja deljena. Od 182 oddanih strokovnjaških mnenj jih je 52 za vse predmete, 31 proti temu, ostali so deloma za to, da se slovenščina za vse predmete uvede, ali z gotovimi reformami. Društvo ima podružnico v Gorici; snuje se tudi v Mariboru. Cesarju se je odposlala vdanostna izjava. Sprejele so se nadalje razne resolucije za doseg istih pravic, kakor na nemških gimnazijah, za ustanovitev realne gimnazije itd. — Glasovanje o uvedbi slovenščine je napravilo na javnost najslabši vtisk.

** **V znamenju časa.** Teden pred Božičem je imelo celokupno goriško srednješolsko dijaštvo izredno zabavo na državne stroške, ki naj bi baje tudi služila v pouk. Na poljani pri Ajševici je kazala artilerija svojo izurjenost in vabljenost je bilo k tej predstavi samo srednješolsko dijaštvo. Prepeljali so topove iz Gorice in težke havbice iz Vipave in ostro streljanje, oziroma pouk se je pričel: kaka razlika je med granato in šrapnelom, kako škodo provzročuje ekrazit, kdaj se udeleži vojne akcije artilerija itd. Nato so granate in

šrapneli pokali v ozračju in raznašali skale in zemljo na vse strani. Vsa ta predstava z ostrimi strelji je stala državo 4000 do 5000 kron. — Mi gremo naprej, mi strelci!

Kranjske vesti.

— **Javna zahvala.** Kakor že par let, so tudi letos tukajšnji velečenjeni trgovci in čislane trgovke za odkup novoletnih kolarjev darovali znesek 65 K v korist tukajšnje šolske mladine. — V isti namen je podaril tudi — kakor že nekaj let — 50 K tukajšnji posestnik vile in lekarnar v Ljubljani gospod Gabrijel Piccoli. — Vsem preblagim dobrotnikom se usoja najvljudnejše zahvaljevanje šolsko vodstvo na Breznici, dne 26. decembra 1912. Jos. Azman, nadučitelj.

— **Volitev učiteljskih zastopnikov v c. kr. mestni šolski svet ljubljanski.** Ljubljanska napredna »dnevnik« pišeta: Kakor je že znano našim čitateljem, so pri tej volitvi zmagali napredni učitelji. Klerikalci so napeli vse sile in uporabili vsa sredstva, da bi prodrli s »poštenjakom« Jankom Nepomukom Jegličem. Pritiskali so na posameznike z grožnjami, jim obljubovali službe, podpore in nagrade. Name-noma so prav tik pred volitvijo delili svojim privržencem stanovanjske in draginjske doklade. Vrhutega jim je pa šel še na roko z vsem svojim vplivom nadzornik Maier. Pa vse ni nič pomagalo, zmagala je napredna lista, čeprav so s klerikalci volile tri učiteljice brez stalnih dekretov, ena celo iz ljubljanske okolice, od napredne strani so pa izostale tri učne osebe. Pa glejte in čudite se! **Slomškarji so se pritožili proti volitvi na deželni šolski svet, ker ni volil katehet Janez Smrekar.** Podpisala sta ta priziv dva neznanata klerikalna slamorezca, skriva se pa za prizivom Janko Nepomuk Jeglič. Da bo javnost vedela, kako drzni so naši Slomškarji, naj povemo, kako se je vršila volitev. Najprvo konstatuje nadzornik Maier, da smejo na opdstavi zakona tudi učiteljice biti voljene v c. kr. mestni šolski svet. Volilo se je z listki. Po končani volitvi vpraša g. nadzornik, če so vsi oddali glasovnice. »Ker se nihče več ne oglasi,« izjavlja g. nadzornik, »zaključujem volitev«. Prešleti so se listki. Oddanih je bilo 63 glasovnic. Gospod nadzornik konstatuje, da je **nadpolovična večina 32.** Kdor dobi 32 glasov, bo izvoljen. Prične se skrutinij. **Ko je bila že dobra polovica skrutinija končana,** privede v volilni lokal nadučitelj Cepuder kateheta Janeza Smrekarja. Gospod nadzornik pre-kine s skrutinijem ter vpraša svojega namestnika, nadzornika Fr. Gabrška, če sme zdaj katehet Smrekar voliti. »Ali... pa naj voli,« se odreže modri Gabršek. »Vprašam g. kateheta Smrekarja, če želi oddati glasovnico,« se oglasi nadzornik Maier. Od napredne strani se protestuje proti takemu istrankarskemu postopanju od strani predsednika. Tudi iz vrst katehetov se čujejo besede: »To bi bilo neparlamentarno.« In g. katehet Janez Smrekar izjavi, da ne mara voliti, na kar izjavlja predsednik Maier, da mu je to jako ljub. Končani skrutinij je pokazal, da so zmagali napredni kandidati. Slomškarji se že hvallijo, da bo volitev ovržena. Opozarjamo javnost na rešitev tega rekurza.

— **Kregar in Štefe sta odjedla ljubljanskemu učiteljstvu 6000 K.** Občinski svet ljubljanski je sklenil z ozirom na neznošno draginjo in slabo plačo, ki jo prejema učiteljstvo od dežele, da se določi 6000 K kot draginjska doklada mestnemu učiteljstvu. Proti temu sta se pa pritožila klerikalna občinska svetovalca Kregar in Štefe na deželni odbor. In kranjski deželni odbor je pritrld njiju pritožbi, tako da sedaj mestno učiteljstvo ne bo dobilo draginjske doklade. Ta najnovejši čin klerikalcev skoro ne moremo drugače kvalificirati kot navadno hudobijo. Če cigan ni toliko škodoželjen, da bi odjedel komu zasluženo plačilo, če sam nima prav nikake koristi pri tem.

Štajerske vesti.

— **Iz Gradca poročajo:** Nemško-klerikalni listi so te dni poročali, da bo štajerski deželni zbor sklican okolo 10. februarja v slučaju, da bo imel namestnik grof Clary and Aldringen s svojimi pogajanji za delazmožnost štajerskega deželnega zbora kaj sreče. Ta pogajanja bo pričel grof Clary z nemškimi nacionalci in slovenskimi klerikalci po Novem letu.

— **Društvo »Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks«.** Odbor poroča: Dne 3. decembra pret. l. je umrl član Josip Jungmaier. Plačati je po 2 K za ta 107. smrtni slučaj. Za znesek je vpslati v letu 1913 skupno z rezervnim in upravnim prispevkom, skupaj po 5 K. — V letu 1912 je imelo društvo 9 smrtnih slučajev.